

DR. WITTMAN TIBOR MAGYAR TÖRTÉNETI MUNKÁSSÁGA

A 49 éves korában, alkotó ereje teljében elhunyt Wittman Tibor, a történettudományok doktora, tanszékvezető egyetemi tanár tudományos tevékenysége a magyar és az egyetemes történet igen széles területeit fogta át. Tudományos kutatásait a magyar reformkor vizsgálatával kezdte. Bölcsészdoktori disszertációját 1946-ban a centralistákból írta.

A polgári történetírás csak melleleg foglalkozott Bethlen Gábor hadseregének és a hadsereg hadművészetének problémakörével. Wittman Tibor "Bethlen Gábor mint hadszervező" c. tanulmányában a gazdasági, társadalmi és politikai viszonyokkal szoros összefüggésben, egyetemes hadtörténeti analógiák felhasználásával dolgozta fel az említett témakört. Pár évvel később - 1952-ben - adta közre "Bethlen Gábor" címmel ennek népszerű összefoglalását. Kézírtos kandidátusi értekezésében külön is feldolgozta Bethlen Gábor cseh kapcsolatait, majd pedig foglalkozott az orosz kapcsolatok kérdésével is.

Magyarország történetének egyetemi tankönyvében a XVII. századi erdélyi fejedelemség és a magyarországi uralkodó osztály függetlenségi és rendi küzdelmeiről szóló rész Wittman Tibor munkája. Az "Europica Varietas" című cikke Szepsi Csombor Márton 1620-ban megjelent nyugat-európai útirajzát méltatja és értékeli. A "Quelques problèmes des luttes d'indépendance de Transylvanie contre les Habsbourg et de leur idéologie" c. tanulmányában rámutatott a parasztság és a nemesség szerepére a függetlenségi harcokban, amelynek ideológiai megalapozása Bethlen Gábor korában a magyar politikai tudomány és államelmélet kezdeteit jelentette. A magyarországi politikai tudományok megalapozóinak /Révai Péter, Schödel Márton, Pataki Füsös János/ munkáiban Wittman Tibor egy mérsékelt központosság ideológiáját követi nyomon, elsősorban Lipsius hatását mutatva ki.

"Az osztrák Habsburg-hatalom válságos éveinek történetéhez /1606-1618/" c. tanulmányában a Habsburg-birodalomhoz tartozó országok rendjeinek együttműködését vizsgálta a központi kormányzat ellen. Megállapítja, hogy az adott időszakban még nem beszélhetünk Habs-

burg-abszolutizmusról, sőt elképzelhető volt a birodalom felbomlása és egy lengyel típusú nemesi demokrácia kialakulása.

A magyar politikai tudománnyal és államelmélettel kapcsolatos kutatásai során fordult az egyetemes történet problémái felé. Az "árforradalom" szerepét a kelet-európai, közelebbről a magyarországi késői feudális viszonyok szemszögéből vizsgálja. Szinte minden munkájának központi kérdése, hogy miként tör utat magának a haladás az elmaradottság legkülönbözőbb formái között.

Az érzékeny problémalátás, az egyetemes történeti látásmód, az önmagával szemben támasztott egyre nagyobb igényesség teszi Wittman Tibor egész életművét tudományos módszertani iskolává.

Dr. Szántó Imre

A KUTATÓ TÖRTÉNÉS

Wittman professzor tevékenységének - bárha oly sokrétű is - legegyszerűsödő szemünkbe ötlő vonása a következetesség. Ez egyrészt szemléleti jellegű: a történetileg új, haladó, az élenjáró és az elmaradott küzdelme, kölcsönhatása izgatta; az elmaradottság okai, jellemzői, tükröződése.

Nem nehéz észrevenni például, hogy a magyar centralistákról szóló egyetemi doktori disszertációja és a XIX. századi bolíviai gondolkodó, José Maria Dalence munkásságának kutatása - bár két évtized választja el a két tanulmányt - ugyanazt a problematikát jelenti: az elmaradottság-élményt, a fejlett európai országoktól való nagy lemaradást, ennek felismerését s ez elmaradottság leküzdésére kialakított elképzeléseket megfogalmazó gondolkodó-típus iránti vonzalmat jelenti mindkét tanulmány.

Wittman professzornak meggyőződése volt: Latin-Amerika kutatásánál a kelet-európai, köztük a magyar történészeknek van egy nagy "előnyük": a saját, kelet-európai elmaradottság-élményük, mely /meg/értőbbé teszi őket a távoli szubkontinens módszertanilag hasonló problémái iránt is.